

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

HUILUSTA HARMONIKKAAN

Soitinopin oppimateriaali musiikin perusteita varten

Milla Käyhty

Opinnäytetyö
Toukokuu 2017
Musiikin koulutusohjelma
Musiikinohjaaja

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikin koulutusohjelma
Musiikinohjaaja

KÄYHTY MILLA:

Huilusta harmonikkaan

Soitinopin oppimateriaali musiikin perusteita varten

Opinnäytetyö 63 sivua, joista liitteitä 37 sivua

Toukokuu 2017

Opinnäytetyöni koostuu kirjallisesta osasta ja soitinopin oppimateriaalista. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa uutta oppimateriaalia musiikin perusteita varten. Koska soitinoppi integroidaan yhä useammin musiikin perusteet -kursseihin, uudelle oppimateriaalille on tarvetta.

Kirjallisessa osassa tutustun siihen, millaisia asioita oppimateriaalilta kaivataan. Tutkin, millä tavoin soitinoppia järjestetään musiikkioppilaitoksissa muun muassa havainnollisella oppilaitosten opetussuunnitelmiä. Lisäksi selvitän laadullisten haastatteluiden avulla, millaisia soitinopin oppimateriaaleja oppilaitoksissa on käytössä. Vertailen oppimateriaalien hyviä puolia ja heikkouksia. Lopuksi kartoitan, millaisia asioita musiikin perusteiden opettajat tai musiikkipedagogian opiskelijat toivovat uudelta oppimateriaalilta. Esittelen myös lyhyesti omaa oppimateriaaliani.

Kirjallista osaa varten haastattelin yhdeksää henkilöä. Heistä kolme oli musiikkipedagogian opiskelijoita, kaksi vastavalmistuneita musiikkipedagogeja ja neljä musiikkioppilaitosten musiikin perusteet -opettajia. Haastatteluissa kävi ilmi, että soitinoppia opetetaan hyvin vaihtelevien materiaalien avulla. Oppilailta ei aina ollut oppikirjaa käytössään, ja opettajat etsivät tietoa usein internetistä. Monet haastateltavat toivoivat selkeää kokonaisuutta soitinopin opettamisen avuksi. Myös soitinopin oppimateriaalilta toivotut asiat toistuivat useassa haastattelussa. Nämä toiveet huomioon ottaen valmistin oppimateriaalini.

Oppimateriaalini on opas sekä opettajan että oppilaan avuksi. Materiaalissa esitellään soittimen historiaa, rakenne, äänen syntymekanismi ja ääniala. Jokaisen soittimen kohdalta löytyy myös kuunteluohjelmistoa kyseiselle soittimelle.

Asiasanat: soitinoppi, soittimet, opetusmateriaali, musiikin perusteet

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Music
Option of Music Instructor

KÄYHTY, MILLA:
From Flute to Accordion
Teaching Material for Instrument Studies

Bachelor's thesis 63 pages, appendices 37 pages
May 2017

My thesis consists of a written part and material for instrument studies. The purpose of my thesis was to produce new study material for music theory courses.

In the written part the reader becomes acquainted with what kind of study material is needed. The thesis looks at how music theory courses are organized in music schools by observing their curricula. In addition, by means of qualitative interviews, different types of study material used in instrument studies in music schools are examined. After that strengths and weaknesses of the materials are compared. Finally, music theory teachers and music pedagogy students discuss their ideas for improving the study material. I will also briefly present my own study material.

Nine people were interviewed. Three of them were students of music pedagogy, two newly graduated music pedagogues, and four music theory teachers. In the interviews, it became apparent that instrument studies are implemented with very varied materials. The students did not always have a textbook at their disposal and teachers often seek information on the Internet. Many interviewees hoped for a clear guidebook to help them in their teaching. The interviewees mentioned certain improvements for study materials frequently in the interviews, and based on that, I created my own study material.

My study material is a guide for both the teacher and the student. The material introduces the history, structure, sound generating mechanism, and range of each instrument. In the material, there is also a listening section for each instrument.

Key words: instrument studies, instruments, study material, music theory

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SOITINOPPI MUSIIKIN PERUSTEISSA.....	6
2.1	Musiikin perusteet ja soitinoppi musiikin opetussuunnitelman perusteissa.....	6
2.2	Musiikin perusteet ja soitinoppi opetussuunnitelmassa.....	7
2.3	Soitinoppi: integroitu vai erillinen kurssi?.....	8
2.3.1	Musiikin perusteet ja soitinoppi: esimerkkejä opetussuunnitelmista.....	10
2.4	Kokemuksiani soitinopin opettamisesta.....	12
2.4.1	Muiden musiikkipedagogiopiskelijoiden kokemuksia soitinopin opettamisesta.....	13
3	SOITINOPIN OPPIMATERIAALI.....	16
3.1	Musiikkiopistoissa käytössä oleva oppimateriaali.....	16
3.2	Oppimateriaalien vertailua.....	17
3.3	Oppimateriaalilta toivottu sisältö.....	19
4	OMA OPPIMATERIAALINI.....	21
4.1	Oppimateriaalin valmistus.....	21
4.2	Huilusta harmonikkaan – opas soitinten maailmaan.....	22
5	POHDINTA.....	24
	LÄHTEET.....	25
	LIITTEET.....	27
	Liite 1. Haastattelupyyntö musiikkipedagogian opiskelijoille ja kahdelle jo valmistuneelle.....	27
	Liite 2. Haastattelupyyntö musiikin perusteiden opettajille.....	28

1 JOHDANTO

Soitinoppi kuuluu taiteen perusopetuksen musiikin laajaan oppimäärään (Opetushallitus 2002, 9–10). Soitinopin tavoitteena on saada oppilas ymmärtämään ja kuuntelemaan musiikkia kokonaisvaltaisesti. Oppilas alkaa tunnistaa muun muassa soittimien sävyjä ja ominaispiirteitä. Soitinopista on apua myös sävellys- ja sovitusstyössä, ja pienimuotoisia sävellystehtäviä eri soittimille on mahdollista antaa jo nuorillekin oppilaille. Soittimiston tunnistaminen ja kyky säveltää ovat myös musiikin perusopetuksen oppilaille Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteissa asetettuja tavoitteita (Opetushallitus 2002, 10).

Soitinoppi on mahdollista integroida perusopetukseen monin eri tavoin oppilaitoksesta riippuen (Suomen musiikkioppilaitosten liitto, 2013, 2). Ilmiöpohjainen opettaminen ja kokonaisuuksien korostaminen ovat jo löytäneet tiensä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin ja peruskoulujen opetussuunnitelmiin (Opetushallitus 2014, 20-24). Uusi Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet valmistuu vuonna 2018, ja ilmiöpohjaiseen opetukseen liittyvää tematiikkaa on otettu esille 15.3.2017 valmistuneessa opetussuunnitelman perusteiden luonnoksessa (Opetushallitus 15.3.2017).

Tutustunkin siihen, millä tavoin soitinoppia järjestetään tällä hetkellä. Soitinopin opettamiseen vaikuttavat opetussuunnitelman perusteiden lisäksi niin oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma, käytössä oleva oppimateriaali kuin opettajan oma käsitys soitinopista ja sen opettamisesta. Tämän vuoksi tutkin muun muassa oppilaitoskohtaisia opetussuunnitelmia ja Suomen musiikkioppilaitosten liiton ohjeistusta musiikin perusteiden sisällöistä. Lisäksi laadullisten haastattelujen avulla selvitan nykyisten oppimateriaalien käyttöä ja vertailen oppimateriaalien ominaisuuksia. Kartoitan myös opettajien sekä musiikkipedagogiopiskelijoiden näkemyksiä siitä, millaisia asioita soittimista tulisi tietää. Lopuksi esittelen valmistamaani soitinopin oppimateriaalia, jolla pyrin vastaamaan tarpeisiin, jotka syntyvät soitinopin integroitua musiikin perusteiden kursseihin.

2 SOITINOPPI MUSIIKIN PERUSTEISSA

2.1 Musiikin perusteet ja soitinoppi musiikin opetussuunnitelman perusteissa

Opetushallituksen laatima taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet ohjeistaa musiikkiopistoja opetuksen järjestämisessä. Opetussuunnitelman perusteissa määritetään opetuksen tehtävän, arvojen ja tavoitteiden lisäksi myös esimerkiksi opetuksen sisällön keskeiset osat sekä oppilasarvioinnin periaatteet (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, Opetushallitus 2002, 6, 12).

Musiikin perusteet määrätään kuuluvaksi instrumenttiopetuksen ja yhteismusisoinnin rinnalle niin, että soitonopetusta ja yhteismusisointia kuuluu musiikin perustasoon laskennallisesti 385x45min ja musiikin perusteita 280x45min (Opetushallitus 2002, 8). Laskennallinen laajuus ei määritä suoraan oppilaitosten opetustuntien määrää, mutta antaa kuitenkin suuntaa sille, kuinka paljon työtä vaaditaan opetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Sisällöllisesti Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet (2002) määrittää oleellimmat musiikin perusteiden opetettavat aihealueet. Musiikin perusteiden kerrotaan sisältävän ”musiikin luku- ja kirjoitustaito, musiikin hahmottaminen sekä musiikin historian ja tyylien tuntemus” (Opetushallitus 2002, 9). Vaikka soitinoppia ei mainita tässä yhteydessä erikseen, sen oletetaan kuuluvan musiikin perusteiden perustason opetukseen. Tämä tulee ilmi oppilaalle asetetuista tavoitteista, joiden mukaan oppilaan olisi perustasolta valmistuttuaan kyettävä tunnistamaan oman musiikinlajinsa soittimistoa sekä osattava säveltää ja tehdä säestyksiä (Opetushallitus 2002, 10). Näin ollen soitinoppi määrittyy olennaiseksi osaksi musiikin laajan oppimäärän perustason opetusta.

2.2 Musiikin perusteet ja soitinoppi opetussuunnitelmassa

Oppilaitoksen oma opetussuunnitelma sisältää tarkemmat tiedot oppilaitoksen järjestämän opetuksen tavoitteista ja kurssien sisällöistä. Opetussuunnitelman tulee kuitenkin noudattaa niitä linjauksia, jotka ollaan esitetty valtakunnallisessa opetussuunnitelman perusteissa.

Suomen musiikkioppilaitosten liitto on suunnitellut ohjeistuksen helpottamaan oppilaitoskohtaisen opetussuunnitelman laatimista. Tämän ohjeistuksen tavoitteena on ”määrittellä osaaminen, joka täyttää opetussuunnitelman perusteiden asettamat kriteerit”. (Musiikin perusteiden sisällöt ja suoritusohjeet, Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2013, 2.) Ohjeistuksessa käsitellään opetussuunnitelman perusteissa esitetyt kohdat yksitellen ja esitetään suosituksia siitä, millaisia asioita opetustunneilla tulisi tarjota oppilaille.

Tyylilajien ja soittimiston tunnistamiseen liittyvissä opetuksen tavoitteissa painotetaan sitä, että jokaiselle oppilaalle annetaan mahdollisuus muodostaa omakohtainen suhde länsimaiseen musiikkiin. Tämä tapahtuu ohjeistuksen mukaan ohjelmiston monipuolisella käsittelyllä niin kuunnellen, laulaen kuin soittaenkin. Soitossa olisi toivottavaa käyttää myös oppilaiden omia instrumentteja ja ohjelmistoa. Kuuntelun osalta puolestaan haluttaisiin, että tunneilla annettaisiin kuuntelukasvatusta samalla kannustaen oppilasta kuuntelemaan musiikkia myös itsenäisesti (Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2013, 4.) Tällä tavoin oppilasta ohjataan laajentamaan ohjelmiston tuntemusta omaan instrumenttiinsa liittyvää ohjelmistoa laajemmalle. Samalla oppilas oppii tunnistamaan soittimistoa ja erilaisten soittimien ominaisuuksia yhä paremmin.

Suomen musiikkioppilaitosten liiton ohjeistuksessa asetetaan tavoitteet opetuksen lisäksi myös oppilaalle. Näissä tavoitteissa tulee esille, että oppilaan tulisi tunnistaa musiikin tyylin lisäksi tavallisimmat soittimet ja niiden erilaiset soittotavat. Tämän tavoitteen saavuttamisen arvioinniksi suositellaan, että kuunnellessa musiikkia tai musisoidessa tunnilla voidaan arvioida, kuinka hyvin oppilas tunnistaa musiikin tyylin ja soittimiston (Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2013, 4.) Soittimiston monipuolinen tunnistaminen nousee suosituksissa siis selvästi esille, ja se nostetaan yhtä tärkeään asemaan musiikin tyyllilajien ja muiden ilmiöiden tunnistamisen vierelle.

2.3 Soitinoppi: integroitu vai erillinen kurssi?

Kuten Musiikin perusteiden sisällöt ja suoritusohjeet -ohjeistuksessa (2013) todetaan, jokaisessa oppilaitoksessa päätetään oppilaitoksen oma linja siitä, millä tavoin musiikin perusteiden osa-alueet ryhmitellään ja jaetaan oppiaineiksi (Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2013, 2). Jokaisessa musiikkiopistossa siis sovitaan siitä, millaisia kurssikokonaisuuksia opiston tulisi tarjota tai millainen sisältö kullakin kurssilla olisi oltava. Tutkiesani musiikkiopistojen musiikin perusteiden opetussuunnitelmia huomasin soitinopin järjestämisessä kaksi päälinjausta:

1. Soitinopille ja tyyli-tuntemukselle tarjotaan oma musiikintuntemuksen/yleisen musiikkitiedon kurssi
2. Soitinoppi on integroitu musiikin perusteet -kurseihin

Jos tarjolla on erillinen musiikkitiedon kurssi, musiikin perusteiden opinnot on usein jaettu 1/3, 2/3 ja 3/3 perustasoihin. Suomen musiikkioppilaitosten liiton musiikin perusteet -työryhmä totesi kuitenkin jo vuonna 2013, että useat oppilaitokset ovat luopuneet tämän tyyppisestä kurssijaosta (Suomen musiikkioppilaitosten liitto 2013, 2). Tällöin opinnot jaetaan perustasolla esimerkiksi mupe 1–4 -kurseihin, joiden sisällöt saattavat vaihdella melko paljonkin eri opistojen välillä riippuen myös käytettävästä oppimateriaalista.

Oppiaineiden integrointi on kasvava trendi, sillä esimerkiksi vuonna 2014 valmistuneessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa aiemmin erikseen kuvatut oppiaineet on nyt jaettu kokonaisuuksiin vuosiluokittain (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, Opetushallitus 2014, 20-24). Perusopetuksen tavoitteena on siis laaja-alainen oppiminen, johon tietojen ja taitojen lisäksi kuuluvat myös arvot, asenteet ja tahto (Opetushallitus 2014, 20). Yksittäisten oppiaineiden opettelu tai asioiden mieleenpainaminen ei siis ole enää toivottavaa, vaan opetus keskittyy laajempiin kokonaisuuksiin: ”Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista” (Opetushallitus 2014, 20).

Tämä on johtanut ilmiöpohjaisen oppimisen painottamiseen (Opettaja 1/2015). Ilmiöpohjaisuus korostaa opittavien asioiden välisiä suhteita ja samalla auttaa oppilasta yhdistelemään omia tietoja ja taitojaan. Opittavat asiat eivät jää enää pelkän teorian tasolle, vaan liittyvät yhteen käytännön kokemusten kanssa (Muukkonen, 2012). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) samasta periaatteesta käytetään nimeä ”opetuksen eheyttäminen”. Eheyttämiseen luetellaan useita keinoja: Voidaan esimerkiksi integroida oppiaineita kokonaisuuksiksi, tehdä oppiaineista yksi suuri kokonaisuus tai suunnitella useita oppiaineita sisältäviä pitkäkestoisia kokonaisuuksia. (Opetushallitus, 2014, 31.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on uudistuksineen vielä melko tuore kokonaisuus, oppilaitoksilta vaadittiin omien opetussuunnitelmien käyttöönotto vuodelle 2016. Tämänhetkinen taiteiden perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet on kuitenkin jo viisitoista vuotta vanha, joten uudistustyötä tehdään parhaillaan. Uusi taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet valmistuu vuonna 2018, mutta sen luonnos on jo saatavilla Opetushallituksen internetsivuilla. Ilmiöpohjainen oppiminen on otettu myös kyseisessä 15.3.2017 valmistuneessa luonnoksessa esille. Siihen viitataan muun muassa esittämällä mahdollisuus siihen, että yksittäinen opintokokonaisuus voi sisältää tavoitteita sekä oppimaan oppimisen ja harjoittelun -, kuuntelemisen ja musiikin hahmotamisen - sekä säveltämisen ja improvisoinnin tavoitealueilta (Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, luonnos, Opetushallitus 15.3.2017). Käytännössä oppilaitoksia siis ohjataan luomaan yhä monipuolisempia kurssikokonaisuuksia. Musiikin perusteissa soitinopin kannalta tämä luultavasti vaikuttaa siten, että paine integroida soitinoppia sisältävä yleisen musiikkitiedon tai musiikintuntemuksen kurssi muihin musiikin perusteet -kurseihin kasvaa.

Tämä suuntaus näkyy jo esimerkiksi uusien oppimateriaalien valmistuksessa. Esimerkiksi useissa musiikkiopistoissa käytössä oleva Mirja Kopran Musiikin perusteet -kirjasarjassa (2013) soitinoppi on liitetty musiikin perusteet 2 -kurssin oppimateriaaliin. Tällöin soittamista saatetaan harjoitella jo 10-vuotiaasta alkaen.

2.3.1 Musiikin perusteet ja soitinoppi: esimerkkejä opetussuunnitelmista

Tutkin musiikkiopistojen opetussuunnitelmia ja päätin valita neljä musiikkiopistoa keskenään vertailtaviksi soitinopin järjestämisen osalta. Halusin valita sellaiset musiikkiopistot, jotka eroaisivat merkittävästi toisistaan opistoissa perustasolla vuosittain järjestettävän opetustuntimäärän osalta. Tampereen konservatorion musiikkiopisto on näistä kooltaan suurin, siellä järjestetään vuosittain noin 42 000 opetustuntia. Hämeenlinnan Sibelius-opiston vuosittainen opetustuntimäärä on noin 33000 opetustuntia. Keravan musiikkiopistossa puolestaan järjestetään vuosittain noin 20000 opetustuntia ja Kuusamon musiikkiopistossa noin 8 000 opetustuntia (Taiteen perusopetuksen yksikköhinnat ja valtionosuuden laskennallinen peruste vuodelle 2016, Opetus ja kulttuuriministeriö 2015.)

Havainnollistan musiikkiopistoissa järjestettäviä musiikin perusteet -kursseja seuraavassa taulukossa. Taulukkoon on koottu perustason kurssit riveihin tasoittain.

Tampereen konservatorion musiikkiopisto	Hämeenlinnan Sibelius-opisto	Keravan musiikkiopisto	Kuusamon musiikkiopisto
mupe 7v.			
mupe 8v.			
mupe 1	perustaso 1	mupe 1	perustaso 1
mupe 2	perustaso 2	mupe 2	perustaso 2
mupe 3	perustaso 3A (musiikintuntemus)	mupe 3	perustaso 3
mupe 4	perustaso 3B (säveltäminen/teoria)	mupe 4	Musiikintuntemuksen peruskurssi

Hämeenlinnassa ja Kuusamossa musiikin perusteet on järjestetty melko samalla tavalla. Näissä musiikkiopistoissa on vielä käytössä jako kolmeen perustason kurssiin sekä erilliseen musiikintuntemuksen kurssiin. Mielenkiintoista on, että Hämeenlinnan Sibelius-opiston oppilaat käyvät tämän musiikintuntemuksen kurssin ennen kolmatta perustasoa, kun taas Kuusamossa musiikintuntemuksen peruskurssi on perusopetuksen kursseista viimeinen. Tampereella ja Keravalla musiikin perusteet on puolestaan jaettu mupe 1–4 -kursseihin. Tampereella on lisäksi tarjolla musiikin perusteet 7- ja 8-vuotiaille.

Seuraavaksi paneuduin siihen, millä tavoin soitinoppi tulee esille musiikkiopistojen omissa opintosuunnitelmissa. Jokaisen musiikkiopiston opetussuunnitelmassa mainitaan taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaiset musiikin perusteiden sisältöalueet, joihin siis kuuluu myös soitinoppi osana musiikin historian ja tyylien tunte-
musta. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet, Opetushallitus 2002, 9). Soitinopin muussa esilletuonnissa oli kuitenkin eroja opetussuunnitelmia verrattaessa.

Keravan musiikkiopiston opetussuunnitelmassa soitinoppi nostettiin selkeästi esille musiikin perusteiden sisällöissä. Opetussuunnitelmassa mainittiin asiasta näin: ”(--)) tutustutaan eri soittimiin ja orkesterityyppeihin. Elävä musiikki ja musisointi ovat osa opetusta” (Ainekohtaiset opetussuunnitelmat, Keravan musiikkiopisto 2015, 25-26.) Soitinoppi otetaan esille myös Keravan musiikkiopiston internetsivuilla lueteltaessa oppilaalle asetettavia tavoitteita, joihin kuuluu muun muassa soittimiston tunteminen. Tampereen konservatorion musiikkiopistossa soitinoppia puolestaan korostetaan erilaisesta näkökulmasta: konserttikäynnein. Opetussuunnitelmassa kerrotaan, että jokainen musiikin perusteet -ryhmä tulee käymään konsertissa vähintään kerran lukuvuodessa. Konsertti käsitellään yhdessä opettajan kanssa myös tunnilla. (Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma, Tampereen konservatorio 2010, 11.) Vaikka soitinopin opettamista ei varsinaisesti tuoda tässä yhteydessä esille, olisi sitä mielestäni melko vaikea välttää konserttia kuunnellessa ja konserttia opettajan kanssa läpikäydessä.

Kuusamon musiikkiopistossa mainitaan oppilaalle asetetuissa tavoitteissa soittimiston tunteminen, mutta myös oppilaan valmiudet säveltää ja tehdä säestyksiä (Kuusamon kaupungin musiikkiopiston opetussuunnitelma 2004, 7). Soitinoppia säveltämisen kannalta tuodaan esille myös Hämeenlinnan Sibelius-opiston opetussuunnitelmassa, jossa kylläkin ainoa maininta soitinoppiin liittyen kuuluu näin: ”Oppilas saa mahdollisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen sävellys- ja sovitus tehtävien yhteydessä” (Musiikinopetuksen opetussuunnitelma, Sibelius-opisto 2016, 10). Sibelius-opiston internetsivuilla otetaan puolestaan esille oppilaiden omien soittimien käyttö musiikin perusteiden tunneilla.

Jokaisen musiikkiopiston opetussuunnitelmasta tulee soitinoppi esille jollakin tavoin. Lisäksi siihen saatettiin viitata oppilaitoksen internetsivuilla. Monipuolisimmin soitinoppia tuotiin esille Keravan musiikkiopiston osalta, sitä käsiteltiin niin opetussuunnitelmassa

kuin musiikkiopiston internetsivuillakin. Kuusamon ja Hämeenlinnan musiikkiopistoissa soitinoppiin oli selkeästi valittu säveltämistä painottava lähestymistapa ja Tampereella soittimistoa esitellään konserttikäyntien avulla.

2.4 Kokemuksiani soitinopin opettamisesta

Musiikkipedagogin opintoihini kuului yhdeksän opintopisteen suuruinen harjoittelu musiikin perusteiden opettajana Tampereen konservatorion musiikkiopistossa. Musiikin perusteiden perustasolla on käytössä Mirja Kopran suunnittelema Musiikin perusteet -kirjasarja, jossa soittimistoa opetetaan kaksivuotisen musiikin perusteet (mupe) 2 -kurssin aikana.

Tähän Musiikin perusteet -kirjasarjaan ei kuulu opettajan opasta, vaan opettajalla on opettaessa apunaan oppilaille suunnattu työkirja. Mielestäni tämä on erittäin onnistunut tapa varmistaa, että opettajalla on ammattitaitoa opettaa asiat ilman valmiita tehtävävastauksia sisältävää opaskirjaa. Kuitenkin soitinopin kohdalla olin vaikeuksissa. Vaikka olin opiskellut omana musiikkiopistoajanani yleisen musiikkitiedon kurssin, joka kuului Hämeenlinnan Sibelius-opiston opetussuunnitelmaan, koin soitintuntemukseni erittäin vähäiseksi. Omaa soittokokemusta minulla oli lähinnä pianosta, jonka toimintaperiaatteen kyllä ymmärsin, mutta sen avulla hahmotin vain kosketinsoittimien mekanismin. Esimerkiksi jousisoittimista saati puhaltimien toiminnasta minulla ei ollut lainkaan kunnollista tietopohjaa. Toki omiin ammattikorkeakouluopintoihini kuului Sovituksen perusteet ja soitinoppi -kurssi, mutta sitä en ollut vielä opintojeni toisena vuonna suorittanut.

Opintojeni toisena vuonna minulla oli kuitenkin edessäni musiikin perusteet 2 -ryhmän opettaminen, jolloin minun oli tiedettävä jotakin jokaisesta soitinryhmästä, soittimien historiasta ja äänen synnyn mekanismeista. Harjoitteluparini soitti onnekseni viulua, joten yhdessä meillä oli kokemusta sekä kosketin- että jousisoittimista. Soitinopin alueella olin silti todella omalla epämukavuusalueellani, sillä en aluksi itsekään ymmärtänyt esimerkiksi puhaltimien äänentuotantomekanismia – kuinka olisin siis voinut opettaa sitä muille? Ilokseni soittimista löytyi paljon tietoa internetistä ja kirjoista. En kuitenkaan löytänyt sellaista lähdeaineistoa, joka olisi kattanut kaikki soittimet haluamallani tavalla. Aineistoissa käsiteltiin joko vain tiettyä soitinta tai soitinryhmää hyvin yksityiskohtaisesti tai useita soittimia melko laveasti. Vietin siis useita tunteja kooten eri lähteistä löytyvää aineistoa kokonaisuudeksi, jonka itse ymmärtäisin parhaiten. Kaipasin materiaalia, jossa

soittimet olisivat esillä tarpeeksi yksityiskohtaisesti, mutta samalla selkeästi ja yksinkertaisesti. Toivoin myös löytäväni hyvää kuunteluaineistoa, josta soittimen äänen ominaisuudet tulisivat monipuolisesti esille. Mieleistäni aineistoa ei ollut tarjolla, ja se toimi minulle hyvänä kannustimena oman oppimateriaalin suunnitteluun ja toteuttamiseen.

2.4.1 Muiden musiikkipedagogiopiskelijoiden kokemuksia soitinopin opettamisesta

Selvittääkseni muiden musiikkipedagogiopiskelijoiden ajatuksia soitinopin opettamisesta, haastattelin sähköpostitse kolmea nykyistä ja kahta jo valmistunutta Tampereen ammattikorkeakoulun musiikkipedagogian opiskelijaa. Halusin tietää, millä tavalla opiskelijat tai musiikkipedagogeiksi jo hiukan aiemmin valmistuneet suhtautuvat soitinopin opettamiseen. Kokevatko he omat tietonsa riittäviksi? Kaivataanko uutta oppimateriaalia? Millaisia asioita oppilaiden olisi hyvä tietää soittimista? Valitsin haastateltavat harkinnanvaraisella otannalla (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Valitsemiskriteerinä oli opiskelijan suuntautumisvaihtoehto: Haastatteluun valitut opiskelivat/olivat opiskelleet joko musiikinohjaajan tai musiikinteoriapedagogin suuntautumispolulla. Kaikki haastateltavat vastasivat samoihin valmiiksi muotoiltuihin kysymyksiin, joissa ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, haastattelu toteutettiin siis laadullisena puolistrukturoituna haastatteluna (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Haastattelun perusteella osa haastateltavista koki soitinopin opettamisen mukavaksi ja oman osaamisensa niin monipuoliseksi, että opetus toimi sujuvasti. Tällaisilla opiskelijoilla oli kokemusta useamman erityyppisen soittimen soittamisesta tai aiempaa opiskelutustaa, joka helpotti aihealueen hallintaa. Yksi haastateltavista kertoikin esimerkiksi näin:

Itselleni soitinopin opettaminen oli yksi hauskipia juttuja, mitä sain opettaa mupessa ja panostinkin siihen mielestäni paljon. (Haastateltava 3)

Osalla haastateltavista oli puolestaan ollut soitinopin opettamisessa samanlaisia haasteita kuin itselläni. Oman kokemuksen kautta oli opittu lähinnä omasta soittimesta, muiden soittimien ominaisuudet olivat tuntemattomampia, ja niiden opettaminen saatettiin kokea hankalaksi.

Minulle on ollut helppoa opettaa laulajien äänialoja ja jousisoittimia, koska taustalla on laulu- ja sello-opintoja. Mutta autan armias miten lirissä olen vaskipuhaltimien kanssa, kun sen muutaman kerran mitä olen niitä kokeillut, en saa edes ääntä.
(Haastateltava 1)

Koin soitinopin opettamisen haastavaksi. Toki siksi että opetin sitä ensimmäistä kertaa, mutta myös siksi, etten ollut tehnyt sovituksia kuin bändi-instrumenteille.
(Haastateltava 4)

Itselle vieraista soittimista etsittiin tietoa internetistä, josta sitä koettiin löytyvän paljon. Haastateltavat totesivat muun muassa, että ”internetistä löytyy aika hyvin tietoa” tai ”netistä löytyy hyvin ihan perustiedot”. Kuitenkin saatavilla olevan tiedon paljous saatettiin kokea myös ongelmalliseksi.

Jokin helppolukuinen ja informatiivinen kokonaisuus olisi kyllä käytännöllinen.
(Haastateltava 2)

Eryteisesti kuuntelumateriaali nousi useammassa haastattelussa esille. Kuuntelumateriaalia koettiin hankalaksi löytää, esimerkiksi erilaista videotarjontaa todettiin löytyvän YouTubesta, mutta videoiden laadusta ei aina ollut takeita:

Kuuntelumateriaalia olen kaivannut sillä noh, youtube ja huonolaatuiset videot...
(Haastateltava 3)

Toisaalta muiden soittimien ohjelmistoa ei edes välttämättä tunneta, jolloin jo kappale-esimerkit auttaisivat löytämään materiaalia soitinten esittelyä varten.

(--) kappale-esimerkkejä genererajoja rikkoen, jotta aina on jotain kättä pidempää, jos iskee ongelma ohjelmiston suhteen. (Haastateltava 1)

Haastateltavista jokainen uskoi, että uutta oppimateriaalia tarvittaisiin musiikin perusteisiin soitinopin opettamista varten. Kuunteluesimerkkejä kaivattiin erityisesti, sillä useat haastateltavat totesivat niiden löytämisen olevan hankalaa. Haastatteluista kävi hyvin

ilmi, että oppimateriaalin olisi oltava sellainen, josta olisi hyötyä oppilaiden lisäksi myös ainakin uransa alkutaipaleella oleville musiikin perusteet -opettajille.

3 SOITINOPIN OPPIMATERIAALI

3.1 Musiikkiopistoissa käytössä oleva oppimateriaali

Päätin toteuttaa sähköpostihaastattelun, jossa selvittäisin, mitä soitinopin oppimateriaalia eri musiikkiopistoissa käytetään. Valitsin haastateltaviksi musiikin perusteiden opettajat, jotka työskentelivät niissä musiikkiopistoissa, joiden opetussuunnitelmia tutkin luvussa 2.3.1. Tässäkin haastattelussa oli kyseessä siis harkinnanvarainen otanta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Lähetin kaikille haastateltaville saman haastattelupyynnön, ja haastateltavat vastasivat valmiiksi muotoiltuihin kysymyksiin. Kysymyksissä ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, haastattelu toteutettiin jälleen laadullisena puolistrukturoituna haastatteluna (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Haastateltavista kaksi mainitsi oppimateriaalina käytettävän kirjasarjan. Molemmissa tapauksissa kyseessä oli Kopran Musiikin perusteet 2 (2013). Vaikka käytössä oli kirja, tarvittiin silti tunneille usein lisämateriaalia. Tällöin lähteenä käytettiin internetiä. Joskus tietolähteenä käytettiin vain internetiä tai opettajan omaa tietopohjaa. Opettajista jokainen oli valmistanut materiaalia opetusta varten itse. Opettajat kertoivat käyttämästään materiaalista muun muassa seuraavasti:

Oppimateriaalina on itse kauan sitten tekemäni muistiinpanot ja täydennyksenä joskus lisätietoja netistä. (Haastateltava 6)

Nykyään on netissä jonkin verran oppimateriaalia ja osan olen tehnyt itse. Materiaalille on tarvetta etenkin perustasolla. Eli ei liian laajaa ja yksityiskohtiin menevää. (Haastateltava 7)

Ei ole käytössä mitään materiaalia, omasta päästä (ja googlesta) vetelen. Aika paljon tulee tehtyä omaa materiaalia ja sen olen todennut tavallaan myös toimivimmaksi, vaikka aikaahan se toki vie. En osaa kaivata soitinoppiin liittyvää materiaalia. (Haastateltava 8)

Tällä hetkellä tulen toimeen omilla materiaaleilla, mutta jos olisi valmis kirjanen, olisihan se aina selkeämpi. Valmiit kuuntelunäytteet tunnilla sekä kuuntelun koenäytteet (esim. cd) ottaisin mielelläni vastaan. Tällaisia minulla on c-kaseteilla, mutta se on jo aika vanhentunutta tekniikkaa. (Haastateltava 9)

Musiikkiopistoissa käytettävät soitinopin materiaalit ovat siis keskenään hyvinkin vaihtelevia ja luultavasti eri tasoisia. Vaikka oppikirja saattoi olla käytössä, internet tuntui olevan päälähteenä valmistettaessa sopivaa materiaalia opetusta varten.

3.2 Oppimateriaalien vertailua

Seuraavaksi vertailen kahta soitinopin oppimateriaalia. Valitsin toiseksi oppimateriaaliksi Mirja Kopra Musiikin perusteet 2, joka tuli esille myös opettajien haastatteluissa. Toinen vertailtava oppimateriaali on Riihimäen musiikkiopiston nykyisen rehtorin Sakari Hildénin internetmateriaali, joka vaikuttaa olevan ehein internetistä löytyvä soitinopin kokonaisuus.

Oppimateriaalien suurin ero vaikuttaisi olevan se, että Kopran Musiikin perusteet 2 on suunnattu noin 10-vuotiaille oppilaille, kun taas Hildénin soitinoppi on osa musiikkitietopakettia, joka näyttäisi olevan suunnattu perusopetuksen loppupuolella oleville oppilaille. Näin materiaalit myös palvelevat erityyppisiä opetussuunnitelmia, joita käsittelin luvussa 2.3. Lisäksi internetmateriaali rakentuu tekstin varaan, joten se sopii vanhemmalle oppilaalle myös itseopiskelumateriaaliksi. Musiikin perusteet 2 taas perustuu jokaisesta soitimesta kerrottuun muutamaan faktaan, ja loput soittimiin liittyvistä tiedoista täytetään opettajan avulla kirjan sivuilla oleviin tehtäviin.

Molemmissa materiaaleissa esitellään samat soittimet, mutta soitinryhmien järjestys on erilainen. Internetmateriaalissa soittimet esitellään partituurijärjestyksessä, mutta Musiikin perusteet 2 -kirjassa hiukan erikoisemmassa järjestyksessä alkaen orkesterin etummaisista soittajista. Kirjassa käsitellään ensin siis jousisoittimet. Myös johdantoihin on valittu toisistaan eroavat lähestymistavat. Musiikin perusteet 2 -kirjassa soittimiin tutustutaan orkesterityyppien kautta ja käsitellään muun muassa sinfoniaorkesterin istumajärjestystä. Internetmateriaalissa puolestaan soitinoppia lähestytään äänen syntymisen fyysiikan kautta. Molemmat ovat mielestäni tärkeitä ja oleellisia lähestymistapoja, tosin Hildénin materiaalissa äänen syntyminen on käsitelty niin yksityiskohtaisesti, ettei se sopisi nuorimmille oppilaille.

Soittimista kerrotaan Musiikin perusteet 2 -kirjassa useasti seuraavat asiat: soitinryhmän lisäksi lyhyesti äänen synty soitinryhmän soittimissa, soittimen ääniala ja kuuluisia soittajia. Useimmista soittimista on kerrottu myös jokin muu kiinnostava fakta esimerkiksi

soittimen osiin tai vireeseen liittyen. Toisaalta esimerkiksi tuubasta kerrotaan hyvin lyhyesti vain sen ääniala, kuuluisia soittajia sekä todetaan sen olevan matalin vaskisoittimista. Kuuluisia soittajia -kohta on mielestäni erikoinen valinta oppikirjaan. Tarkoituksena voi tietysti olla se, että oppilaan kiinnostuessa jostakin tietystä soittimesta, hän voi esimerkiksi YouTubeen kirjoittaa jonkin näistä kuuluisien soittajien nimistä, jolloin esille tulevat videot saattavat olla laadukkaampia. Muuta merkitystä minun on vaikea tehtävällä nähdä.

Internetmateriaalissa puolestaan aloitetaan soitinryhmän jälkeen useimmin soittimen historiasta, välillä melkein liiankin syvällisesti. Tämän jälkeen kerrotaan, kuinka ääni syntyy soittimessa. Edellisten lisäksi soittimesta todetaan myös sen ääniala ja usein muutama muu tieto.

Pidän siitä, että internetmateriaalissa kunkin soitinesittelyn rakenne on selkeä. Kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi oppilaan on mielestäni ymmärrettävä soittimien kehityskaarta. Myös äänen synty tapa on erittäin merkityksellinen, ja minusta onkin hyvä, että aihetta oli internetmateriaalissa käsitelty kattavasti. Toisaalta nuoria oppilaita ajatellen esimerkiksi historiaa on saatettu käsitellä jo hiukan liikaakin. Musiikin perusteet 2 -kirjassa soittimien esittely on rikkonaisempaa ja joidenkin soittimien käsittely jää hyvin pinnalliseksi. Kuitenkin esimerkiksi soittimien rakenne tulee monen soittimen kohdalla esille, kun taas internetmateriaalissa jäi usein huomiotta.

Vertailussani olleet materiaalit olivat siis hyvin erilaiset erityisesti valitusta kohderyhmästä ja lähestymistavasta johtuen. Internetmateriaalin parhaita puolia olivat mielestäni laajemman soitinten kehityskaaren esilletuominen ja äänen synnyn selittäminen soitinkohtaisesti. Musiikin perusteet 2 -kirjan lähestymistapa tehtävineen sopii hyvin musiikin perusteet -tunneille, mutta soittimien esittely tapahtui erikoisessa järjestyksessä ja jäi painoitellen melko heikoksi. Kuitenkin orkesterityyppien pohdinta ja sinfoniaorkesterin soittajien istumajärjestys sopivat erinomaisesti johdannoksi soitinoppiin.

3.3 Oppimateriaalilta toivottu sisältö

Musiikin perusteiden opettajille ja musiikkipedagogian opiskelijoille toteuttamissani laadullisissa puolistrukturoiduissa sähköpostihaastatteluissa selvitin myös, millaisia asioita perustason soitinopin oppimateriaalin tulisi haastateltavien mielestä sisältää. Haastateltavat vastasivat tämän osalta seuraaviin kysymyksiin: Millaisia asioita (perustason) oppilaiden tulisi tietää eri soittimista? Minkälaiselle soitinopin oppimateriaalille olisi mielestäsi tarvetta vai onko tarvetta?

Sisällöllisesti tärkeimmiksi nousseet kolme asiaa liittyivät soittimen ääneen. Nämä asiat ovat:

1. soittimen äänenmuodostus
2. soittimen ääniala
3. soittimen ääni.

Soittimen äänen tunnistamisesta kerrottiin muun muassa näin:

Mun mielestä soitinopin opettaminen on äärimmäisen tärkeää musiikin perusteissa. Mielestäni olisi aika "pöllöä", jos oppilaat eivät pystyisi musiikkia kuunnellessa tunnistamaan, mitkä soittimet teoksessa soittaa. (Haastateltava 3).

Soittimen ääntä opeteltiin tunnistamaan kuunteluiden avulla, joten oppimateriaaliin toivottiin joko valmista kuuntelunäytepakettia tai listattua ohjelmistoa. Ohjelmisto nousi vastauksissa yhtä tärkeäksi kuin itse soittimen ääni ja sen tunnistaminen.

Voisi olla aika laajalla skaalalla tietoa soitinten repertuaarista, kunnon kappale-esimerkkejä (--). (Haastateltava 1)

Myös transponoivien soitinten idea, soitinperhe ja soittimen soittamisen tekniikka listattiin asioiksi, joita oppilaiden haluttiin hahmottavan. Muutama haastateltava lisäsi olennaisiksi myös soittimen historian sekä nuottiavaimen, jolle soittimen nuotit kirjoitetaan.

Loppujen lopuksi haastateltavat olivat huomattavan yksimielisiä kolmesta tärkeimmästä asiasta, jotka oppilaan olisi hyvä tietää soittimiin liittyen. Soittimen äänenmuodostus,

syntyvä ääni ja ääniala tulivat myös itselläni ensimmäisenä mieleen alkaessani valmistaa soitinopin oppimateriaalia. Seuraavassa luvussa kerronkin oman oppimateriaalini valmistusprosessista.

4 OMA OPPIMATERIAALINI

4.1 Oppimateriaalin valmistus

Ennen kuin aloin suunnitella omaa oppimateriaaliani tarkemmin, minun oli perehdyttävä lähdeaineistoon, jotta tietäisin itse, mitä kirjoitan. Luin paljon soitinoppiin keskittyviä kirjoja, muun muassa Karjalaisen Soitinoppi (2012) ja Kruckenbergin Sinfoniaorkesteri ja sen soittimet (1996). Tämän jälkeen minun oli päätettävä oppimateriaalin kohderyhmä, sisältö ja tavoitteet.

Kuten luvussa 2.3 totesin: Musiikkiopistojen perustaso 1/3, 2/3 ja 3/3 -jaosta ollaan vähitellen luopumassa (Musiikin perusteiden sisällöt ja suoritusohjeet, Suomen musiikkioppilaitosten liitto, 2013, 2) ja siirtymässä yhtenäisempään mupe-kokonaisuuteen. Musiikin perusteiden perustasolle sopivaa soitinoppimateriaalia on kuitenkin vielä melko heikosti saatavilla. Tästä muodostui alustava kohderyhmäni. Kuitenkin haastatellessani musiikki-pedagogian opiskelijoita, juuri valmistuneita musiikkipedagogeja sekä musiikin perusteiden opettajia, huomasin, että opettajilla ei välttämättä ole kunnollista materiaalia opetusta varten. Tästä minulla syntyi idea opaskirja-tyyppiseen ratkaisuun. Päätin valmistaa opettajien avuksi oppaan, jossa esittelen soitinryhmät ja niihin kuuluvat soittimet. Tärkeänä ominaisuutena pidin myös sitä, että jokaisen soittimen kohdalta löytyisi lista kuunteluohjelmistosta. Ohjelmiston tärkeys nousi myös haastatteluissa hyvin esille.

Oppimissisällöissä väistämättä nousivat esille myös muutkin asiat, jotka haastatteluissa koettiin tärkeimmiksi. Mielestäni soittimen äänenmuodostus oli erityisen tärkeää selittää mahdollisimman selkeästi, sillä joidenkin soitinten kohdalla sitä voi olla hankala ymmärtää. Soittimen äänenmuodostuksen ymmärtämiseksi oli esiteltävä myös soittimen rakenne. Rakenne esitellään oppaassa sekä sanoin että kuvin. Soittimista löytyy myös videomateriaalia, jossa Radion sinfoniaorkesterin soittajat esittelevät omaa orkesterisoitinta. Videoihin pääsee oppaassa olevien internetlinkkien avulla. Haastatteluiden pohjalta myös transponoivien soittimien toimintaperiaate koettiin oleelliseksi. Olenkin sivunnut aihetta oppaassa selittäen transponoinnin idean mahdollisimman yksinkertaisesti. Sen sijaan soittimien historiaa ei esimerkiksi monessakaan haastattelussa nostettu esille. Omasta mielestäni historia auttaa hahmottamaan soittimien kehityskaarta, joten historian

kuvaaminen oli mielestäni hyvin tärkeää. Näin materiaalilleni muodostui rakenne: Soittimista esitellään historiaa, rakenne ja äänenmuodostus. Näiden jälkeen ääniala ja lista soitinta esittelevää ohjelmistoa.

Selkeys ja ymmärrettävyys olivat minulle tärkeitä. Vaikka materiaali on suunnattu myös opettajan tueksi, halusin sen soveltuvan nuorille oppilaille musiikin perusteet -tunneilla käytettäväksi materiaaliksi tai jo vanhemmille oppilaille itseopiskelumateriaaliksi.

4.2 Huilusta harmonikkaan – opas soitinten maailmaan

”Tervetuloa tutustumaan soittimiin – niiden historiaan, rakenteeseen ja toimintamekanismiin! Oppaassa esitellään sinfoniaorkesterin soittimet soitinryhmittäin. Näiden lisäksi tutustutaan muutamisiin sellaisiin soittimiin, jotka eivät kuulu sinfoniaorkesterin tavalliseen kokoonpanoon. Soittimet esitellään partituurijärjestyksessä:

1. puupuhaltimet
2. vaskipuhaltimet
3. lyömäsoittimet
4. jousisoittimet

Hiukan harvinaisemmat orkesterisoittimet – harppu, kantele, kitara, piano, urut ja harmonikka – esitellään selvyuden vuoksi oppaan loppuun, vaikka partituurissa niiden paikka olisikin ennen jousisoittimia.

Jokaisen soittimen kohdalta löytyy Kuunneltavaa-kohta, josta löydät esimerkkiteoksia soitinkuuntelua varten. Yleisimmistä orkesterisoittimista löydät myös videolinkkejä, joiden avulla pääset tutustumaan soittimiin hiukan konkreettisemmin.”

Tässä esimerkki yhdestä soitinesittelystä:

”Käyrätorvi

Käyrätorven ympyrämäinen muoto on ollut metallipuhaltimissa yleinen jo 1300-luvulla. 1700-luvulla käytössä oleva käyrätorven edeltäjä metsästystorvi muistutti muodoltaan jo hyvin paljon käyrätorvea, mutta siinä ei vielä ollut venttiilikoneistoa, joka mahdollistaa äänialan laajuuden. Metsästystorvella soittavat melodiat olivat siis melko suppeita ja yksinkertaisia. Kuitenkin soittimen sointiväri oli melko samanlainen. Venttiilikoneisto keksittiin vuonna 1815 ja sen ansiosta käyrätorven ääniala laajeni ja soittimesta tuli monipuolisempi.

Soittaja puhalttaa ilmaa suukappaleeseen, joka on liitetty suuputkeen. Ilman värähtely siirtyy suuputkesta eteenpäin, ja venttiileitä avaamalla ja sulkemalla muutetaan putken pituutta eli äänen korkeutta. Kierrettyä messinkiputkea on soittimessa jopa kolme ja puoli metriä!

Soitinta soittaessa soittajan vasen käsi sulkee ja avaa venttiilit, oikea käsi on soittimen kellossa, josta ääni tulee ulos. Oikean käden asentoa muuttamalla säädetään sävelkorkeutta ja vaikutetaan soittimen äänenväriin. Käyrätorvi on F-vireinen soitin: Jos nuotissa lukee c^1 , soittimesta kuuluu f.

Ääniala: G1-f²

Kuunneltavaa:

Beethoven: Käyrätorvisonaatti op.17

Mendelssohn: Kesäyön unelma (Nocturne)

Saint-Saëns: Morceau de concert op.94

Schumann: Concertstück neljälle käyrätorvelle ja orkesterille

Strauss: käyrätorvikonsertot

Katso täältä esittelyvideo käyrätorvesta:

<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/11/26/kayratorvi>”

5 POHDINTA

Sain idean soitinopin oppimateriaalin valmistamiseen opinnäytetyönä, koska koin oman tietotasoni aiheesta hyvin vähäiseksi. Alun perin tämä projekti oli suunniteltu vain minua itseäni varten. Kuitenkin jo projektin alkumetreillä minulle selvisi, että musiikin perusopetusta varten suunniteltua oppimateriaalia soitinopista löytyy melko vähän. Erityisesti, kun tulevaisuuden suuntaus vaikuttaisi olevan se, että soitinoppi integroidaan musiikin perusteet 1–4-kursseihin, tarve helposti ymmärrettävälle ja selkeälle materiaalille kasvaa. Syntyikin ajatus oppimateriaalin tarpeellisuuden tarkemmasta kartoittamisesta.

Vaikka alun perin suunnittelin valmistavani oppimateriaalin lähinnä perustason musiikin perusteet kurssien oppilaille, kohderyhmä alkoi muuttua tehdessäni kartoitusta oppimateriaalien käytöstä. Toteutettuani laadullisen sähköpostihaastattelun, tuli hyvin selväksi, että osa opettajista kaipaa uutta opetusmateriaalia. Toisaalta materiaali vaikuttaa olevan hyödyllinen myös musiikkipedagogian opiskelijoille, joilla ei välttämättä ole vielä erityisen paljon tietoa soittimista ja niiden ominaispiirteistä. Materiaalista kehittyikin opaskirja musiikin perusteet -opettajien avuksi. Toki oppimateriaali sopii myös itseopiskelumateriaaliksi hiukan vanhemmalle oppilaalle tai kenelle tahansa soittimista kiinnostuneelle.

Oppimateriaalin suunnittelussa hyödynsin haastatteluissa ilmenneitä tärkeiksi koettuja sisältöalueita. Jokaisen soittimen esittelyn rakenne on samankaltainen: soittimesta esitellään historiaa, rakenne, äänen synty, ääniala ja kuunteluohjelmistoa. Erityisesti kuunteluohjelmiston kokoamisen koin hyvin merkitykselliseksi, ja se nousikin esille myös haastatteluissa. Jatkoa varten olisi mielekästä tutkia, kuinka hyvin oppimateriaali soveltuu musiikin perusteiden opetukseen. Tätä varten materiaali olisi hyvä lähettää kokeiluun musiikkioppilaitosten musiikin perusteet -opettajille. Koejakson jälkeinen palaute olisi erittäin arvokasta. Jos materiaali olisi opettajille mielekäs, olisi erittäin kiinnostavaa toteuttaa oppilaille suunnattu tehtävävihko Huilusta harmonikkaan -soitinoppaan rinnalle.

LÄHTEET

Ainekohtaiset opetussuunnitelmat. 2015. Keravan musiikkiopisto. Luettu 14.4.2017
http://www.keravanmusiikkiopisto.fi/OPS/OPS_soitinliite.pdf

Kopra, M. 2013. Musiikin perusteet 2. Tallinna: Classicus Oy.

Kuusamon kaupungin musiikkiopiston opetussuunnitelma. 2004. Kuusamon musiikkiopisto. Luettu 14.4.2017.
http://www.kuusamo.fi/sites/default/files/musiikkiopisto_opetussuunnitelma.pdf

Musiikinopetuksen opetussuunnitelma. 2016. Sibelius-opisto. Luettu 14.4.2017.
<http://sibop.asiakkaat.oxsidia.fi/files/musiikin-ops-2016.pdf>

Musiikin perusteiden sisällöt ja suoritusohjeet. 2013. Suomen musiikkioppilaitosten liitto. Luettu 20.3.2017
<http://www.musicedu.fi/ladattavat-materiaalit/>

Muukkonen, H. Ilomäki, H. 2012. Ilmiöpohjainen oppiminen. Teoksessa Liisa Ilomäki (toim.) Laatia e-oppimateriaaleihin. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 111-114. Luettu 21.3.2017.
http://www.oph.fi/download/144415_Laattia_e-oppimateriaaleihin_2.pdf

Nissilä, M. 2015. OPS. Oppiminen uusiksi. Opettaja-lehti 1/2015, 22-23.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus. Luettu 23.3.2017.
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html (Viitattu 23.03.2017.)

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelma. 2010. Tampereen konservatorio. Luettu 14.4.2017.

Taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. Luonnos. 2017. Opetushallitus.
http://oph.fi/download/181910_tpo_laaja_oppimaara_perustetekstia_luonnos_15.3.2017.pdf

Taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman perusteet. 2002. Opetushallitus. Tulostettu 21.3.2017.
http://www.oph.fi/download/123013_musiik_tait_ops_2002.pdf

Taiteen perusopetuksen yksikköhinnat ja laskennallinen peruste vuodelle 2016. 2015. Raportti. Opetus ja kulttuuriministeriö. Luettu 15.4.2017.
<http://webdynasty.jns.fi/djulkaisu/kokous/2015854-8-1.PDF>

<http://www.kuusamo.fi/tietoa-kuusamosta/organisaatio/kasvatus-ja-sivistys/koulutuspalvelut/kuusamon-musiikkiopisto-2> (Viitattu 15.04.17)

<http://sibeliusopisto.fi/musiikki> (Viitattu 15.04.17)

<http://www.keravanmusiikkiopisto.fi/opetus.html> (Viitattu 15.04.17)

<http://tampereenkonservatorio.fi/perusopetus/musiikkiopisto> (Viitattu 15.04.17)

LIITTEET

Liite 1. Haastattelupyyntö musiikkipedagogian opiskelijoille ja kahdelle jo valmistuneelle

Lyhyt kolmen kysymyksen haastattelu opinnäytetyötä varten:

Teen opinnäytetyötä varten oppimateriaalin soittamista ja kysyisinkin nyt

1. Millaiseksi koet/koit soitinopin opettamisen musiikin perusteissa?
2. Millaisia asioita oppilaiden tulisi tietää eri soittimista?
3. Minkälaiselle soitinopin oppimateriaalille olisi mielestäsi tarvetta vai onko tarvetta?

Liite 2. Haastattelupyyntö musiikin perusteiden opettajille

Hei!

Valmistun tänä keväänä musiikkipedagogiksi Tampereen ammattikorkeakoulusta, ja tein opinnäytetyökseni oppimateriaalin soitinoppia varten. Lähestynkin teitä musiikin perusteiden opettajia nyt pienellä neljän kysymyksen kyselyllä. Vastauksenne olisivat minulle suureksi avuksi opinnäytetyöni raportti-osan kirjoittamisessa:

1. Onko musiikkiopistossasi soitinoppi osana erillistä musiikkitiedon kurssia (esim. YMT) vai integroituna muihin musiikin perusteet- kursseihin (esim. osana mupe 2- tai mupe 4 -kurssia)?
2. Mikä oppimateriaali soitinoppiin on käytössä?
3. Millaisia asioita oppilaiden tulisi tietää eri soittimista?
4. Minkälaiselle soitinopin oppimateriaalille olisi mielestäsi tarvetta vai onko tarvetta?

Yst. terv. Milla Käyhty